

Принципами, що забезпечують правовий статус судді — це засади правосуддя, які спрямовані на створення надійних умов для ефективної реалізації правового статусу суддею. До системи цих принципів слід відносити такі принципи: незалежності судді, недоторканості судді, несумісності суддівської посади, незмінюваності та єдності правового статусу судді, професіоналізму судді та принцип дотримання суддею морально-етичних норм. Принцип незалежності судді забезпечується його недоторканністю. Важливе значення цих принципів полягає в тому, що вони відіграють важливу роль, як для правового статусу судді так і для здійснення справедливого правосуддя.

Принципом незалежності судді — це передбачена чинним законодавством фундаментальна засада, яка передбачає здійснення суддею процесуальної діяльності без будь-якого незаконного впливу, тиску або втручання.

Сьогодні до професіоналізму судді ставляться більш високі вимоги, ніж раніше. Професіоналізм та якість правосуддя великою мірою залежить від професійного рівня кандидатів на посаду судді, їх моральних та ділових якостей.

Враховуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що суспільство в нашій країні покладає немаленьку надію на Державне бюро розслідувань аби все ж таки в Україні запрацювала справедлива судівська система, яка би виконувала функції правосуддя незалежним та справедливим судом.

Науковий керівник: професор кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор Долежан Валентин Володимирович.

Атаманчук А. С.

студентка 1-го курсу факультету підготовки слідчих
Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДЕРЖАВНЕ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ УТВОРЕННЯ

Беручи до уваги негативну тенденцію щодо поширення корупції в Україні, пріоритетним напрямом державної антикорупційної політики стала кардинальна зміна підходів до протидії корупції, поєднана із удосконаленням національного антикорупційного законодавства

та реформуванням правоохоронних органів. Це зумовлено тим, що проведення фундаментальних реформ у державі неможливе за такого рівня поширення корупції, у тому числі в органах державної влади, суду і правоохоронних структурах. Саме тому було запропоновано створити новий орган — Державне бюро розслідувань (Далі — ДБР).

Важливим є місце ДБР серед правоохоронних органів України. Так, ДБР вбачається як центральний орган виконавчої влади, що буде здійснювати правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції.

Державне бюро розслідувань у своїй діяльності керуватиметься Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, законом України «Про Державне бюро розслідувань» та іншими законами України, а також іншими нормативно-правовими актами, прийнятими на їх основі. (Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.10.2015 року) — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/794-19/page>).

Історія запровадження в Україні такого правоохоронного органу доволі тривала й бере свій початок від указу Президента «Про Національне бюро розслідувань України» від 24.04.97 № 371. Окремі його положення, зокрема ті, що стосуються визначення структури НБР, порядку її затвердження, граничної чисельності працівників і штатного розпису, а також підпорядкованості директора бюро, рішенням Конституційного Суду від 6.07.1998 року № 10-рп/98 були визнані такими, що не відповідають Основному Закону («Справа щодо утворення Національного бюро розслідувань України»).

Другою невдалою спробою можна вважати створення Президентом Віктором Ющенком у 2005 році робочої групи з розроблення концепції створення та організації діяльності Нацбюро розслідувань. Однак вона так і не розпочала свою законотворчу роботу. За три роки глава держави указом «Про ліквідацію деяких допоміжних органів і служб, утворених Президентом України» від 6.08.2008 № 693/2008 припинив існування цієї робочої групи.

Необхідність створення ДБР зумовлена п.9 «Перехідних положень» Конституції з огляду на позбавлення прокуратури функції досудового розслідування злочинів. Прийняття чинного Кримінального процесуального кодексу дало черговий поштовх до роботи над створенням спеціалізованих органів досудового розслідування кримінальних правопорушень. Адже його положеннями передбачено заснувати ДБР до 20 листопада 2017 року. При цьому в «Прикінцевих та перехідних положеннях» закону «Про Державне бюро розслідувань»

від 12.11.2015 № 794-VIII зазначено, що він діятиме з дня утворення ДБР, але не пізніше 1 березня 2016-го, крім норм щодо формування конкурсної комісії, які набрали чинності з 1.01.2016. (Нахмедова А. Державне бюро розслідувань: крок уперед чи повернення до невдалих спроб» / Айгюнь Нахмедова, Ірина Павич / Закон і Бізнес. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/121330-derzhavne_byuro_rozsliduvan_krok_upered_chi_povernennya_do_n.html).

Прийнятий 12 листопада 2015 року Закон України «Про Державне бюро розслідувань», підписаний Президентом України 14 січня 2016 року та чинний з 1 березня 2016 року має певні недоліки, що у майбутньому можуть заважати нормальному функціонуванню цієї структури.

Так, із завдань Державного бюро розслідувань все ж таки було вилучено запобігання організованій злочинній діяльності, терористичним та іншим особливо тяжким насильницьким злочинам. Натомість Закон містить повноваження Державного бюро розслідувань з аналітичних заходів щодо встановлення системних причин та умов проявів організованої злочинності. Тобто ДБР замість того, щоб боротися з організованою злочинністю, буде її аналізувати.

Свого часу проект Закону про Державного бюро розслідувань закріплював за цим органом також завдання щодо запобігання злочинам катування, жорстокого і нелюдського поводження, вчинюваних працівниками правоохоронних органів, детективами НАБУ, СБУ, органів внутрішніх справ та прокурорами. Проте остаточно проголосована редакція Закону втратила і ці положення замість того, щоб усунути певні недоліки у формулюваннях та вживанні термінів. Слід сказати, що якби вказані норми вдалося зберегти в Законі, то недавній конфлікт між ГПУ і НАБУ мало б розслідувати якраз ДБР, а не СБУ.

Стосовно процедури створення ДБР, то тут також є певні недоліки. Передусім, мова йде про відсутність чітко виписаних критеріїв і алгоритмів відбору кандидатів на посади в Бюро. Так, в Законі наведено широке коло часом навіть непоіменованих осіб для призначення, відсутня прописана структура центрального апарату і кваліфікаційних вимог до його керівників, а також до директорів територіальних органів. Відповідно до частини 1 статті 24 Закону за поданням конкурсної комісії призначаються керівники та всі без винятку працівники підрозділів внутрішнього контролю центрального апарату і територіальних органів ДБР, щодо яких в Законі знову ж відсутні будь-які кваліфікаційні критерії. На підставі яких вимог і процедур конкурсна комісія повинна відбирати ці кадри? Оперативна діяльність, як і досудове слідство, можуть бути успішними та мати позитивну судову

перспективу тільки за умови їх здійснення висококваліфікованими працівниками правоохоронних органів, в даному випадку, ДБР.

Крім того, проблемою є і розповсюдження квотного принципу на формування керівних посад ДБР, в тому числі з урахуванням того, що 51 % чисельності підрозділів складу ДБР має бути з числа фахівців права, які не мають досвіду слідчої, оперативної роботи, але мають якийсь відповідний стаж роботи в галузі права (особливо це питання є нагальним для формування комісією підрозділів внутрішнього контролю). (Сліпачук Т. Закон не дозволяє повноцінно запустити Державне бюро розслідувань. Інформаційне агентство ЛІГАБізнесІнформ, 2007-2018. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://blog.liga.net/user/tslipachuk/article/23953>).

Беручи до уваги все вище сказане, вважаємо, що для ефективного та безпроблемного функціонування Державного бюро розслідувань слід усунути певні прогалини, що були виявлені при аналізі ухваленого закону. Більш ретельно слід підійти до питання кадрового забезпечення даної структури, адже саме від працівників буде залежати якість діяльності всього органу. Тільки за таких умов функціонування Державного бюро розслідувань буде успішним, заслужить довіру населення та зможе виконувати всі завдання, що покладаються на нього.

*Науковий керівник: асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук **Кіслиця Ірина Олександрівна**.*

Бабак О. М.

студентка 1-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРАВОВИЙ СТАТУС НАУКОВО-КОНСУЛЬТАТИВНОЇ РАДИ ПРИ ДЕРЖАВНОМУ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ В УКРАЇНІ

Варто звернути увагу, що 12 листопада 2015 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про Державне бюро розслідувань», яким визначила правові основи організації та діяльності Державного бюро розслідувань (надалі — ДБР), а 29 лютого 2016 року Кабінет Міністрів України постановою «Про утворення Державного бюро розслідувань» утворив новий правоохоронний орган (Про утворення Державного бюро розслідувань // Постанова